

KOMORA J

Pohřební komora Ramesse VI, není největší v Údolí králů, avšak patří k nejimpozantnějším díky své rozsáhlé výzdobě. Komora pokrývá pouze 118,5 m², její stěny však zaujmají přes 300 m², pokrytých malovanými reliéfními scénami. Na jasné bílé pozadí září živé červené, modré a žluté barvy, které kontrastují se střízlivějším stropem, zdobeným černými astronomickými motivy na okrovém pozadí. Výsledný efekt je v Údolí králů jedinečný.

Složitě scény patří k textu, jehož původní jméno neznáme, jemuž však egyptologové přezdívali Kniha země, Kniha Akera, či Stvoření slunečního kotouče. Tento text se jen zřídka objevuje mimo pohřební komory Údolí králů. Komora měla původně být větší; řada čtyř sloupů vpředu měla původně být vyvážená čtyřmi sloupy vzadu. Tyto nebyly nikdy vztyčeny, namísto nich zde stojí čtyři pilastry a dále do hory vedou pouze jedny dveře (do komory K), Dva z předních pilířů (číslo 1 a 4) nebyly rovněž dokončeny, pravděpodobně v důsledku nekvalitního kamene, na který řemeslníci narazili v předních rozích komory. Prohlubeň v podlaze, v níž měl být původně zapuštěn sarkofág, měla být také původně větší, neboť obrovské fragmenty sarkofágu zaplňují prostor a vytvářejí dojem přeplněnosti.

Kniha země je v podstatě rozšířením jedenácté kapitoly Knihy bran, v níž se sluneční bárka chystá vyjet za úsvitu z podsvětí a vrátit se zpět na zemi. Scény znázorňují velmi podrobně podsvětí a začínají na levé (jižní) stěně, pokračují přes zadní a pravou (severní) stěnu a končí na pilířích.

LEVÁ (JIŽNÍ) STĚNA

V horním registru napravo stojí Usir ve svatyni chráněné třemi hady a přijímá chválu od dvou postav svých *ba*, které stojí na malých kopcích půdy. Pod ním Anup a bohyně zvaná Tajemná střeží malou skříňku s Usirovou mumíí. Po obou stranách svatyně pozvedají bohové nad hlavy velké kotle. Do nádob proudí krev nepřátel těchto bohů. Dole klečí svázaní a bezhlaví zajatci. Uprostřed registru podpírají dva páry paží obrovský sluneční kotouč, na němž stojí sluneční bůh v podobě mumie a po jehož stranách se nacházejí kobry, chrlicí oheň. Postavy obklopuje dvanáct kotoučů a dvanáct hvězd. Nalevo drží Tajemná v ruce symboly slunce, z nichž každý hlídá had s lidskou hlavou. Nalevo od těchto postav znázorňuje složitá scéna sluneční bárku spočívající na postavě Akera, zpodoběného jako dvouhlavá sfinga. Na palubě loď stojí Cheprer, sluneční bůh, a Thovt. Pod ním drží dva muži okřídleného skarabea a sluneční kotouč. Za nimi stojí bohyně Eset a Nebthet. Na pravém konci druhého registru se Hor vynořuje z Usirova mrtvého těla. Ačkoli je Usir mrtev, je stále schopen oplodňovat:

„Hor se zrodil ze semene svého otce, když se tento již rozkládal,“ tvrdí jeden text. Nalevo stojí několik božstev uvnitř kopců. Dále je znázorněn Hor, vynořující se z Usirova těla. Doprovodný text hlásá, že „tento velký bůh je jako ten, který je ve svém vejci v podsvětí“. Hor vychází z těla svého otce a chválí toho, kdo jej zplodil, zatímco dvě bohyně (Eset a Nebthet) sbírají jeho tělo. V další scéně nalevo leží dva mumifikovaní bohové s beraními hlavami jménem „Rváč“ a „Seny“ pod dvěma mohylami, zatímco dva bohové pozvedají Usirova *ba*.

Na pravém konci nižšího registru je sluneční kotouč v „Pažích propasti“ vynořujících se z podsvětí, zatímco bůh s beraní hlavou pozoruje tři bohy vzývající sluneční kotouč, z něhož se vynořuje hlava Hathory. Spolu s příslušným textem popisuje tato scéna znovuzrození slunečního boha za svítání. V následující scéně vylézá z kotouče skarabeus. Po stranách kotouče jsou dvě kobry s rukama a čtyři svatyně s božstvy včetně Usira (vlevo nahoře, nazvaného „Býk západu“). Na dalším obrázku stojí Či klaní se bohové a nalevo od nich se čtyři bohové s beraní hlavou střídají se čtyřmi bohy, jejichž hlavy tvoří knoty lamp a kteří se příhodně jmenují „Hořící“. Ve třetím registru stojí bůh s beraní hlavou mezi patnácti svatýnkami s různými bohy a z velkého slunečního kotouče se vynořuje skarabeus. Nalevo od nich nesou čtyři bohové se jmény jako „Rezac“ zkrvavená bezhlavá těla nepřátel bohů. Dále nalevo bohyně jménem Ohnivá a Ta, jež spaluje svazují čtyři nepřátele s ohněm na hlavě. Muži jsou spalováni zaživa, jelikož je „tento velký bůh nechává trpět“.

V dalším registru směrem dolů se hlavy státých nepřátel vaří v obrovských kotlích, pod nimiž zatápějí hlavy chrlicí oheň na místě zničení“. Nad scénou dohlíží bohové s noži, zatímco dvě bohyně chrání velké srdce. „Místo zničení“ představuje v další scéně žena ležící v rakvi. Jmenuje se Tělo zničení a vedle ní stojí ve svatyních Šest modlících se božstev. Nakonec bohové s beraní hlavou přidržují hada nad Usirovou svatyní. Hlavu hada odřezává velký nůž. Vedle svatyně stojí mrtvá těla dvou božstev, Geba a Tatenena, vynořující se z podsvětí.

ZADNÍ STĚNA

Na levé straně zadní stěny pohřební komory stojí v horním registru božstvo s beraní hlavou a pozoruje ptáky *ba* při modlitbě. Jeden z nich stojí nad skarabeem, který se vynořuje z hada, za nímž následuje Atum a Šu. Pod nimi stojí bůh s beraní hlavou přeci slunečním bohem a dalšími božstvy a zdraví Hora, zatímco se vynořuje ze slunečního kotouče. Ve třetím registru stojí bohové před „kotvišti v záhadném příbytku“.

Na pravé straně se nacházejí čtyři ovály s bohy. Pod nimi jsou čtyři další ovály s bohy, kteří „stojí zpříma ve svých rakvích uprostřed rozkladu a hniloby. Velký bůh volá jejich duše, aniž by je viděl. Poznává je podle jejich velkého zápachu a hniloby. Nalevo stojí bůh v podobě mumie s pečlivě namalovanými obinadly a slunečním bohem uvnitř. Kolem něj se nachází had vynořující se z páru paží a krokodýl jménem Penuti vycházející z dalšího páru paží, které drží žezla. Vzadu stojí čtyři mumie s ptáky *ba* a dvěma kůžemi, na nichž leží mumifikovaný Usir a Hor. Velké ovály představují pohřební mohyly slunečního kotouče a bohů s hieroglyfy pro „maso“. Pod nimi se bohové modlí mezi ptáky *ba* a hieroglyfem s významem „stín“.

PRAVÁ (SEVERNÍ) STĚNA

V horním registru napravo stojí velká postava slunečního boha v podobě mumie obklopená božstvy pohřbenými v „mohyle temnoty. Na bohu země, dvouhlavém Akerovi, spočívá sluneční bárka. Pod ní přijímá mumie slunečního boha paprsky slunce a obnovy od slunečního kotouče. Obklopuje ji dvanáct hvězd, dvanáct slunečních kotoučů a čtyři postavy Usira. Nalevo se nachází dvanáct bohyní se slunečními kotouči na hlavách a hvězdami a hieroglyfy pro „stín“ u nohou a „vedou tohoto velkého boha na Západě, jehož podoby jsou záhadné k jejich hodinám, dělají, co je nutné“.

V druhém registru stojí mezi bohy a kotouči, v každém, v nichž se nacházejí tři postavy v podobě mumie, „Strážce těl západu“ s rohy a pery na hlavě. Nalevo se k postavě Usira „v zemi duše“ připojují Tefnut, Šu, Čheprer a Nun. Dále vychází ze tmy bohyně jménem „ničitelka“ a její paže objímají sluneční kotouč. Čtrnáct bohů s beraními hlavami a svými *ba* se obracejí zpět k sluneční bárce. Pod nimi stojí v jeskyni s dítětem bůh se ztopořeným údem. Jmenuje se „Ten, jenž skrývá Hora“. Tečkované čáry, snad představující semeno, spojují jeho penis s dvanácti bohyněmi představujícími hodiny. Kolem jeskyně obklopuje velký had několik bohů v podobě mumie. V tomto a dalších dvou nižších registrech se objevují mohyly, z nichž se vynořují hlavy a ruce a které skrývají ležící ženské postavy.

Ve třetím registru napravo představují dvě velké postavy bohy v podobě mumii, jeden má na hlavě skarabea vynořujícího se ze slunečního kotouče a druhý ženskou postavu. Následuje bůh se slunečním kotoučem, vynořující se ze země mezi párem rukou a dvěma kobrami. „Velký bůh prochází kolem těl Přísných tváří,“ čteme v doprovodném textu, „když prochází kolem Čheprerova těla“. Za postavou následuje deset hlav a paží vynořujících se ze země. Další deset hlav se nachází na nebi, jsou nakresleny vzhůru nohama a nesou hieroglyfickou značku pro „stín“.

Spodní registr znázorňuje východ a západ slunce nad Akerem, dvojitou sfingou představující zemi. Pár rukou zvedá vzhůru slunce a mumie stojí poblíž, připraveny pomáhat sluneční bárce na cestě do noci (napravo) a dne (nalevo). Táhne je secím ptáků *ba* a čtrnáct ureu. Napravo leží na mohyle s okem a hieroglyfem pro „maso“ mumie. Mohyla se *nazývá* „paže Geba“.

STROP

Stejně jako strop chodeb D, H a F, zdobí i strop pohřební komory postava bohyně Nut a opis Knihy dne a Knihy noci. Scénu jsme již popsali výše.